

Poznáte tohto chlapca z Holubyho ulice?

24.9.2026 - Matúš Lajčák | Malokarpatské múzeum v Pezinku

Fridrich Moravčík zanechal svoju stopu v architektúre v Pezinku aj na fasáde školskej budovy na rohu Holubyho a Moyzesovej ulice. Budova bola postavená v roku 1914 tesne pred prvou svetovou vojnou. Dovtedy základné školstvo v Pezinku fungovalo na rôznych provizórnych miestach, v starých budovách, na námestí, či pri fare. Chlapčenský vstup do objektu bol práve z Holubyho ulice, kde reliéf Fridrich Moravčík v 70 rokoch 20. storočia navrhol. V slovenskej architektúre druhej polovice 20. storočia (najmä v 50. až 70. rokoch) sa na škôlkach, domoch kultúry začali objavovať motívy detí. Z toho dôvodu sa ocitol plastický motív chlapca ako výtvarná výzdoba štítu aj na tejto historickej budove. Geometrické zjednodušenie postavy chlapca s čiapkou nesie typické znaky povojnového modernizmu a dekorácie verejných budov v tomto období. Štukový reliéf, reliéfná omietka, plastické vystúpenie motívu z roviny fasády pomocou vrstvenia omietky.

Základná ľudová škola: Budova slúžila ako Základná ľudová škola a poskytovala základné vzdelanie pre miestne deti. Chlapci a dievčatá mali v tej dobe často oddelené vchody.

Architektonická zmena: Pôvodný hlavný chlapčenský vstup z Holubyho ulice zdobil polkruhový tympanón. Až neskôr, pri modernizáciách v druhej polovici 20. storočia, bol upravený do dnešnej trojuholníkového štítu. Vtedy vznikol aj priestor pre výtvarné dotvorenie fasády.

Súčasnoscť: Škola zanechala v Pezinku hlbokú stopu. Dnes už budova neslúži základnej škole, ale priestory využíva **Materská škola** ako svoje elokované pracovisko, takže detský smiech a výchovná funkcia v objekte pretrvali.

Ide o **nízky štukový reliéf**.

V umelecko-remeselnej terminológii architektúry povojnového obdobia na Slovensku sa presne táto technika označuje ako **omietkový (štukový) basreliéf**.

Prečo to nie je „kamenná omietková substancia“?

Spôsob nanášania: Výraz „kamenná substancia“ evokuje buď osadenie skutočného kamenného bloku, alebo liatie umelého kameňa do formy. Tento chlapec bol však vymodelovaný priamo na fasáde z jemnejšej **štukovej omietkovej zmesi**.

Umelecká realizácia: Výtvarník Fridrich Moravčík pracoval s materiálom na báze vápna, cementu a jemného piesku (štuk). Hmota sa nanášala a formovala priamo na podkladovú, hrubšiu štruktúrovanú omietku, pričom hrany sa začisťovali murárskym a sochárskym náradím.

Kontrast: Na obrázku je jasne vidieť rozdiel v textúre – kým okolité pozadie štítu tvorí hrubá (tzv. brizolitová alebo striekaná) omietka, samotná postavička chlapca má hladší, utiahnutý povrch vlastný štukovej hmote, z ktorej bola vymodelovaná.

Ide teda o klasické povojnové **monumentálno-dekoratívne dotvorenie architektúry** formou nízkeho štukového reliéfu.

Krajinomalba regiónu: Vo svojej voľnej tvorbe maľoval najmä malokarpatskú krajinu a samotné mesto. Medzi jeho známe obrazy patria priamo diela ako *Holubyho ulica*, *Pezinský trh*, *Cajla v zime* či *Stará radnica*.

Viac o jeho živote a diele sa dozviete na výstave Fridrich Moravčík, Diela z depozitára.

<https://www.muzeumpezinok.sk/novinky/poznate-tohto-chlapca-z-holubyho-ulice>